

Ráðstefna um fjármálalæsi þann 9.
september 2011 .

Hæfniskröfur til stjórnenda
fjármálafyrirtækja (fft.)

Kristján Ólafur Jóhannesson,
forstöðumaður á lánasviði
Fjármálaeftirlitsins (FME)

verðbréfa- markaður	lánamarkaður
lífeyris- markaður	vátrygginga- markaður

- Könnun og mat á fagmennsku og áreiðanleika stjórnenda og stjórnarmanna eftirlitsskyldra aðila eru meðal höfuðþátta í starfsemi FME.
- Í kjölfar bankahrunsins hefur kröfum sem gerðar eru til stjórnarmanna og stjórnenda fft. verið breytt. Lagabreytingar voru gerðar á árinu 2010, m.a. auknar kröfur til stjórnarmanna og framkvæmdastjóra.
- Vegna þess mikilvæga samfélagslega hlutverks sem fft. gegna, er nauðsynlegt að stjórnarmenn og stjórnendur banka hafi til þess bæra hæfni, þ.e. þekkingu, skilning og viðhorf.
- Í umfjöllun hér á eftir er fjallað um hæfismat stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og lykilstarfsmanna.

- Hæfismat stjórnarmanna tekur til þeirra sem sitja í stjórnnum fft., váttryggingafélaga og lífeyrissjóða.
- Fram til ársins 2010 var hæfi metið út frá spurningalista sem stjórnarmönnum bar að skila og FME fór síðan yfir.
- Nýtt fyrirkomulag var tekið upp í janúar 2010 með stofnun ráðgjafarnefndar FME um hæfi stjórnarmanna.
- Tilgangur með stofnun ráðgjafarnefndarinnar var að stuðla að bættu og hertu eftirliti með því að hæfisskilyrði fyrir stjórnarmenn eftirlitsskyldra aðila væru uppfyllt og ekki síður að tryggja að stjórnarmenn væru vel meðvitaðir um hvaða þekkingar er krafist og hvað felst í ábyrgð sem fylgir stjórnarstörfum.

- FME ákveður með hliðsjón af umfangi á starfsemi viðkomandi eftirlitsskylds aðila, þ.á m. starfsleyfis, reksturs og markaðshlutdeildar, hvort óskað er eftir umsögn ráðgjafarnefndarinnar.
- Nefndin veitir umsögn um hæfi og hæfni viðkomandi stjórnarmanns og er sú umsögn höfð til hliðsjónar við ákvörðun FME um hæfið.
- Mat ráðgjafarnefndarinnar er byggt á ítarlegu viðtali við stjórnarmenn þar sem farið er yfir **þekkingu, skilning og viðhorf** þeirra varðandi helstu efni sem tengjast verksviði þeirra.
- Könnuð er meðal annars þekking á starfsemi fft. almennt og starfsemi þess fyrirtækis sem í hlut á sérstaklega.
- Enn fremur er spurt um hvert sé hlutverk, ábyrgð og helstu verkefni stjórnar og einstakra stjórnarmanna í fft.
- Þá er lagt mat á sjálfstæði, dómgreind og viðhorf viðkomandi.

1. Þekking stjórnarmanns á starfsemi fft. almennt og starfsemi þess fft. sem í hlut á sérstaklega

- Hver er sérstaða fft. í samanburði við annan atvinnurekstur?
- Hvert er hlutverk áhættustýringar í fft. og hvernig ber að skipuleggja þann þátt í starfseminni?
- Hvaða lög gilda um fft. og hverjar eru meginreglur laganna?

2. Reikningsskil og endurskoðun

- Ýmis mikilvæg hugtök í reikningsskilum og endurskoðun
- Fjármálagerningar, afleiður og áhættustýring.
- Hvert er hlutverk endurskoðunarnefnda og innri endurskoðunar?

3. Hlutverk, ábyrgð og helstu verkefni stjórnar og einstakra stjórnarmanna í fft.

- Mótun áhættu- og viðskiptastefnu. Tengsl þessara tveggja stefnumótunarþátta.
- Eftirlitshlutverk stjórnar og framkvæmd þess. Val stjórnenda og samskipti við þá.
- Skyldur stjórnarmanna og góðir stjórnarhættir samkvæmt viðteknum viðmiðum viðskiptasamfélagsins.

4. Sjálfstæði, dómgreind og viðhorf

- Röksemdir stjórnarmanns fyrir eigin hæfi og upplýsingar um aðstöðu til að gegna starfi stjórnarmanns.
- Afstaða stjórnarmanns til raunhæfra dæma úr rekstri fft. sem eru nefnd í viðtalinu.

Uppl. um árangur í hæfismati

fme

	Fjöldi viðtala	Stóðust	Þurftu að endurt.	Endurt.	Stóðst í 2. tilr.
Stjórnarmenn banka og eignarhaldsfélaga	39				
Stjórnarmenn váttryggingafélaga	13				
Stjórnarmenn lífeyrissjóða	8				
Samtals:	60	46	14	9	8

- Hefur verið framkvæmt gagnvart fft. frá árinu 2005 sem viðtal hjá FME við viðkomandi. Er nú um 4 klst. viðtal. Slík viðtöl hafa um árabil verið haldin gagnvart váttryggingafélögum.
- Fyrst er skilað svörum við spurningalista FME varðandi hæfi, sem FME fer síðan yfir. Auk þess ber viðkomandi að upplýsa FME um fjárhagsstöðu sína til þess að FME geti lagt mat á fjárhagslegt sjálfstæði viðkomandi.
- Í ítarlegu viðtali er síðan í meginatriðum farið yfir lög, reglur, reglugerðir og leiðbeinandi tilmæli sem gilda almennt um fft. og könnuð þekking og skilningur viðkomandi á efninu.
- Fyrirhugað er að breyta framkvæmd hæfismatsins. Sú breyting felst helst í að meiri áhersla mun verða lögð á þá þætti sem ráðgjafarnefnd FME hefur til hliðsjónar við mat sitt á hæfi stjórnarmanna fft.

- Áður fyrr var ekki til skilgreining á hugtakinu “lykilstarfsmaður”.
- Breyting varð á þessu með breytingu á lögum um fft. um mitt ár 2010, sbr. 8. tl. 1. gr. a laga nr. 161/2002, um fft.
- Dæmi um lykilstarfsmann gæti verið framkvæmdastjóri fjármálasviðs hjá banka.
- Ekki eru gerðar sérstakar hæfiskröfur í lögum varðandi lykilstarfsmenn.
- FME hefur því gefið út leiðbeinandi tilmæli nr. 3/2010, sem varða alla eftirlitsskylda aðila.
- Hæfismat lykilstarfsmanna er framkvæmt af fft. sjálfu.
- Fft. veitir síðan FME uppl. um framkvæmd matsins og niðurstöður þeirra.
- Mikilvægt er að hæfiskröfur séu gerðar til lykilstarfsmanna, en stjórn og framkvæmdastjóri bera ábyrgð á mótun þeirra og eftirfylgni.

Hvernig hefur til tekist við mat á hæfi?

fme

- Reynsla af viðtölum er góð, þau gera auknar kröfur til aðila við undirbúning starfans og skila bættum skilningi.
- Hið nýja verklag skilar vandaðri stjórnarsýslu við mat á hæfi, m.a. er fyllri rökstuðnings gætt við mat á hæfi.
- Gerir stjórnarmenn, framkvæmdastjóra og eftirlitsskylda aðila meðvitaðri um þær reglur sem í gildi eru og hvaða kröfur gera skal til þeirra.
- Bætt verklag við mat á hæfi stuðlar að aukinni neytendavernd.
- Skapar aukna trú á íslenskt fjármálakerfi, þ.e. að ítarlegar kröfur séu gerðar til þessara aðila.